❀❀❀ संस्कृतसुधा ❀❀❀

सिद्धाचल-संस्कृतप्रेमिणाम् मासिक-वार्तापत्रम्

अगस्त २०२६

गुरुवन्दन 🙏

अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः॥"

स्वातन्त्र्यस्य अस्माकं सांस्कृतिकमूल्यानां च उत्सवः

अगस्तमासस्य आगमनेन सह वयं अस्माकं राष्ट्रिय-अस्मितायाः ***द्वौ मुख्यस्तम्भौ आचरितुं उत्सुकाः स्मः – स्वातन्त्र्यदिनम् तथा विश्वसंस्कृतदिवसः च।*** वास्तविकं स्वातन्त्र्यं केवलं राजनैतिकं न भवति; यदा वयं अस्माकं शाश्वत-विरासतस्य आदरं कुर्मः तदा तत् अस्माकं हृदये जीवति। अस्माकं राष्ट्रियपरिचयः अस्माकं प्राचीना भाषा च परस्परं दृढं सम्बद्धौ स्तः

🇮🇳 *स्वातन्त्र्यदिनम् अस्माकं पवित्रः सम्बन्धः च*

भारतदेशः १५ अगस्त १९४७ दिनाङ्के स्वातन्त्र्यम् अलभत्। तद्दिनं राष्ट्रस्य नूतनयुगस्य आरम्भं सूचयति। अस्मिन् दिने वयं स्वातन्त्र्यसङ्ग्रामस्य वीरान् कृतज्ञतया स्मरामः तथा तेषां त्यागं च सम्मानयामः। स्वातन्त्र्यं अस्मान् मातृभूमेः एकतां, मूल्यानि, समृद्धां सांस्कृतिकपरम्परां च संरक्षितुं स्वदायित्वं स्मारयति।

"जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरीयसी"।

अयं सुन्दरः श्लोकः अस्मभ्यं स्मारयति यत् देशाय अस्माकं भक्तिः तादृश्येव पवित्रा अस्ति यादृशी अस्मान् जन्म दत्तवत्यै मात्रे भवति।

अस्माकं आधुनिकलोकतन्त्रस्य मूल्यानि अपि अस्याम् एव देववाण्यां प्रतिष्ठितानि सन्ति। स्वतन्त्रभारतस्य प्रमुखाः संस्थाः स्वध्येयवाक्यानि संस्कृतभाषायाः एव गृह्णन्ति।

भारतसर्वकारस्य
राजचिह्नम् - मुण्डकोपनिषदः शाश्वतसत्यं धारयति -
सत्यमेव जयते।

भारतीयवायुसेना
भगवद्गीतायाः
शक्तिशालिन्या वाचा सह उच्चैः उड्डीयते –
नभःस्पृशं दीप्तम्।

भारतीयजीवनबीमानिगमः
भगवद्गीतायाः रक्षावचनं स्वीकरोति -
योगक्षेमं वहाम्यहम्।

❖ संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती। ❖

A Celebration of Independence and Our Cultural Values

As we welcome the month of August, we look forward to celebrating two of the most significant pillars of our collective identity: Independence Day and Visvasanskrit Day (World Sanskrit Day).

True Independence is not just political; it lives in our hearts when we cherish and honour our timeless heritage. Our national identity and our ancient language are deeply intertwined, beautifully reminding us of who we are.

Independence Day & Our Sacred Bond

India attained independence on 15 August 1947, marking a historic new beginning for our nation. *On this day, we remember with gratitude the sacrifices of our freedom fighters and celebrate the freedom they helped us achieve. Independence also reminds us of our responsibility to preserve the unity, values, and rich heritage of our motherland.*

(Mother and motherland are superior even to heaven.)

This beautiful line reminds us that our devotion to the nation is just as sacred as our love for the mother who gave us life. In fact, the values of our modern democracy are firmly anchored in this classical tongue. The leading institutions of independent India draw inspiration from the timeless wisdom of Sanskrit

The National Emblem of India: Bears the timeless truth from the Mundaka Upanishad:

"Satyameva Jayate (Truth alone triumphs)."

The Indian Air Force : Derives its inspiring motto from the Bhagavad Gita:

"Nabhah Sprisham Diptam" (Touch the sky with glory).

The Life Insurance Corporation of India Derives its protective promise from the Bhagavad Gita:

"Yogakshemam Vahamyaham"

(I shall secure what you lack and preserve what you have)

विश्वसंस्कृतदिवसस्य आचरणम्

अस्मिन् वर्षे अगस्त-मासस्य सप्तविंशतितमे दिनाङ्के (August 27) ***श्रावणपूर्णिमायाः पावनदिने अयं विश्वसंस्कृतदिवसः आचर्यते।*** अयं दिवसः पारम्परिकः उपाकर्म-कालः यः प्राचीनकाले वेदानां व्याकरणस्य च अध्ययनस्य मङ्गलारम्भं सूचयति स्म।

अस्मिन् पुण्ये दिने वयं व्याकरणशिरोमणिं महर्षि-पाणिनिम् अपि आदरेण स्मरामः -- यस्य अनुपम-बुद्ध्या अस्याः भाषायाः परिष्कारः अभवत्। इयं भाषा अस्माकं प्रादेशिकभाषाणां - मराठी-गुजराती-मलयाळम्-कन्नड-तेलुगु-प्रभृतीनाम् - आधारः अस्ति, यस्यां च वेदाः, उपनिषदः, रामायणं, महाभारतं च सुरक्षिताः ग्रन्थाः सन्ति। ***यथा प्रसिद्धा सूक्तिः कथयति –***

"संस्कृतिः संस्कृताश्रिता।"

भारतीयसंस्कृतिः

सम्पूर्णतया संस्कृतभाषामेवाश्रित्य तिष्ठति।

❖ संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती। ❖

भारते वा विदेशे वा, वयं सर्वे पूर्वजैः प्राप्तं स्वातन्त्र्यं तथा ऋषिभिः प्रदत्तं संस्कृतवैभवं च गौरवेण संरक्षामः।

Celebrating World Sanskrit Day

Falling on the auspicious full moon day of Shravana Purnima - celebrated this year on August 27th - World Sanskrit Day carries immense spiritual weight. It is traditionally the day of Upakarma, which marks the ancient, auspicious beginning of the Vedic Study.

On this sacred day, we also pay homage to the legendary grammarian Maharishi Panini, whose timeless brilliance shaped the very structure of the language. *Sanskrit* serves as *the profound foundation for our regional languages - spanning from Marathi, Gujarati, and Hindi to its deep linguistic bonds with Malayalam, Kannada, and Telugu - and stores the vast wisdom of the Vedas, Upanishads, Ramayana, and Mahabharata.* ***As the well-known saying goes:***

> **"Culture is rooted in Sanskrit."**
> *Therefore, the study of Sanskrit is essential for a proper understanding of Indian culture.*

Whether in India or abroad, let us all preserve with pride the freedom won by our forefathers and the rich Sanskrit heritage bestowed by our sages.

गत-मासस्य व्याकरणाभ्यासस्य — उत्तराणि

१. मालाम् **२. मालया**

३. मालायै **४. मालाभिः**

५. मालाभ्यः

On this auspicious स्वतन्त्रता-दिवसः (Independence Day), test your knowledge of our मातृभूमिः (motherland) and संस्कृत-साहित्यम् (Sanskrit literature) with these three प्रश्नोत्तरी-समस्याः (quiz puzzles)!

Q. 1 - भारतभूमेः महिमा

Which Purana glorifies भारतभूमिः as the sacred land with the line:

" गायन्ति देवाः किल गीतकानि धन्यास्तु ते भारतभूमिभागे.

- अ) शिवपुराणम्
- आ) विष्णुपुराणम्
- इ) भगवद्गीता
- ई) रामायणम्

Q. 2 - श्रीरामस्य अमरवचनम्

After the victory over Lanka, Sri Rama declared that one's mother and motherland are greater even than heaven. Fill in the missing word:

"जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि ______॥"

- अ) महियसी
- आ) गरीयसी
- इ) कीर्तियसी
- ई) श्रेयसी

Q. 3 - राष्ट्रस्य रक्षणम्

A traditional subhashita reminds us that knowledge and culture flourish when the nation is secure. Complete the verse:

"______ रक्षिते राष्ट्रे शास्त्रचिन्ता प्रवर्तते ॥"

- अ) धर्मेण
- आ) धनेन
- इ) शस्त्रेण
- ई) बलेन

✍ उत्तराणि — आगामिमासस्य अङ्के।

❖ **संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती।** ❖

भक्तिः, रक्षा, समृद्धिः, नवजीवनं च

आगस्त-मासस्य अन्त्यसप्ताहः अत्यन्तं मङ्गलमयः उत्सवमयश्च अस्ति। अस्मिन् एव सप्ताहे *वरमहालक्ष्मीव्रतम्, उपाकर्म, रक्षाबन्धनम् तथा ओणोत्सवः* अपि भवन्ति। एते पावनपर्वाणि अस्माकं गृहेषु भक्तिं, समृद्धिं, पारिवारिकस्नेहम्, कृतज्ञतां, आनन्दं च आनयन्ति

वरलक्ष्मीव्रतम्

श्रावणपूर्णिमातः पूर्वं यः शुक्रवारः भवति, तस्मिन् दिने

वरलक्ष्मीव्रतम् आचर्यते (२०२६ तमे वर्षे अगस्तमासस्य २१ तमे दिने)। अस्मिन् व्रते सुवासिन्यः उपवासं कुर्वन्ति तथा वरप्रदायिनीं श्रीवरलक्ष्मीं भक्त्या पूजयन्ति। ताः स्वपरिवारस्य आरोग्यं, समृद्धिं, दीर्घायुष्यं च प्रार्थयन्ते। श्रीवरलक्ष्म्याः पूजनं च अष्टलक्ष्मीपूजनस्य समतुल्यम् इति मन्यते। आम्रपत्रैः, नारिकेलफलेन, पुष्पैः च अलङ्कृतस्य कलशस्य उपरि श्रीवरलक्ष्म्याः मुखं स्थापयन्ति। ततः दक्षिणमणिबन्धे नवग्रन्थियुक्तं पीतसूत्रं बध्नन्ति।

क्षीरोदशायिन्यै नमोऽस्तु शुभप्रदायै।
लक्ष्मीप्रदायै सकलार्थफलप्रदायै॥

भावार्थः

क्षीरसागरे शयनकर्त्री, सर्वशुभप्रदायिनी, लक्ष्मीसमृद्धेः प्रदायिनी, सकलपुरुषार्थानाम् इष्टफलप्रदायिनी च या श्रीवरलक्ष्मीदेवी, तस्यै देव्यै मम साष्टाङ्गप्रणामः।

श्रीवरलक्ष्म्यै नमो नमः। 🌺🙏

Festivals of Shravana Purnima & Onam: Devotion, Protection, Prosperity, and New Beginnings.

*August 2026 brings an incredibly auspicious and vibrant week of celebrations to our doorsteps! Within a single week, our homes will be filled with the divine grace **of Goddess Lakshmi, the sacred renewal of learning through Upakarma, the joyful and timeless warmth of sibling love, and the festive spirit of Onam,** celebrating gratitude, prosperity, and togetherness.*

__Varalakshmi Vratam__ (Invocation of Divine Grace) is observed on the Friday preceding Shravana Purnima (Friday, August 21, 2026). On this sacred day, married women observe a fast and worship Goddess Varalakshmi, the Bestower of Boons, who is revered as the combined manifestation of the eight forms of Ashtalakshmi. A Kalasha is decorated with mango leaves, a coconut, and flowers, and the face of Goddess Varalakshmi is placed upon it. Thereafter, a sacred yellow thread with nine knots is tied on the right wrist.

Meaning of the Sloka:

Salutations to Goddess Varalakshmi,
who reclines upon the Ocean of Milk,
the bestower of all auspiciousness, the
giver of prosperity and abundance, and
the gracious granter of the fruits of all
the noble goals of life. I offer my
humble salutations to the Divine Mother.

ओणम् - महाबलेः वार्षिकागमनमहोत्सव

ओणम् केरलस्य परम्परागतःदशदिनात्मकः कृष्योत्सवः अस्ति। अयं मलयालम-पञ्चाङ्गस्य चिङ्गम-मासे (आगस्त-सेप्टेम्बर) आचर्यते। अस्मिन् वर्षे (२०२६) तिरुवोणम् २६ अगस्तदिनाङ्के भवति। अयं महाबलेः (मावेलेः) वार्षिकागमनस्य उत्सवः अस्ति।

असुरकुले जातोऽपि धर्मनिष्ठः, दानशीलः, प्रजावत्सलश्च राजा महाबलिः (मावेलिः) आसीत्। धर्मसंस्थापनार्थं भगवान् विष्णुः वामनावतारम् अधारयत्। वामनः त्रिपदभूमिं याचितवान्। महाबलिः तां प्रदत्तवान्, अन्ते च तृतीयपदाय स्वशिरः समर्पितवान्। तस्य विनयेन भक्त्या च प्रसन्नः भगवान् विष्णुः प्रतिवर्षं स्वप्रजाः द्रष्टुं तस्मै वरम् अददात्।

ओणोत्सवे सुन्दराणि पुष्पालङ्काराणि (पूक्कलम्), ओणसद्याभोजनम्, सर्पनौकास्पर्धाः (वल्लंकलिः), लोकनृत्यानि, पारिवारिकसमागमाश्च उल्लासेन आचर्यन्ते। अयं उत्सवः समतायाः, कृतज्ञतायाः, सौहार्दस्य, समृद्धेश्च प्रतीकः अस्ति।

മാവേലി നാട് വാണീടും കാലം
മാനുഷരെല്ലാരും ഒന്നുപോലെ ।
ആമോദത്തോടെ വസിക്കും കാലം
ആപത്തങ്ങാർക്കും ഒട്ടില്ലതാനും ॥

(अर्थः) - ***महाबलेः राज्यकाले सर्वे जनाः समानतया अवसन्। सर्वे आनन्देन सौहार्देन च जीवनम् अयापयन्। कस्यापि जीवने दुःखम् आपद् वा नासीत्।***

Onam - The Festival of Mahabali's Homecoming:

Onam*, the traditional ten-day harvest festival of Kerala, is celebrated during the Malayalam month of Chingam (August-September). In 2026,* ***Thiruvonam falls on 26 August.*** *It marks the annual homecoming of the noble King Mahabali (Maveli).*

Though born in the Asura lineage, Mahabali was renowned for his righteousness, generosity, and devotion to his people. To uphold dharma while honouring his virtue, Lord Vāmana, the fifth incarnation of Lord Vishnu, asked for three paces of land. Mahabali readily granted the request and ultimately offered his own head for the third step. ***Pleased by his humility and unwavering devotion, Lord Vāmana blessed him with the boon of returning once every year to visit his beloved people****.*

Onam is celebrated with colourful Pookkalams (floral carpets), the traditional Onam Sadya feast served on banana leaves, Vallam Kali (snake boat races), cultural performances, and joyful family gatherings, symbolising gratitude, prosperity, harmony, and togetherness.

Meaning of the Song : During the reign of King Mahabali, all people lived as equals. Everyone lived in happiness and harmony, and no one suffered from sorrow or hardship.

❖ ***संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती।*** ❖

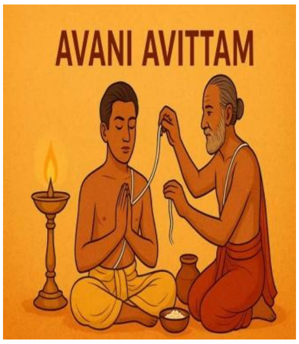

उपाकर्म विश्वसंस्कृतदिनं च - पवित्रसूत्रस्य नवीकरणम्

श्रावणपूर्णिमायाम् (२०२६-तमे वर्षे अगस्तमासस्य सप्तविंशतितमे दिने, गुरुवासरे) एव आचर्यमाणम् 'उपाकर्म'-पर्व उपनयनसंस्कारैः विप्रैः बटुभिश्च वेदज्ञानाय आध्यात्मिकनियमाय च वार्षिकसमर्पणरूपेण परम्परागत-उत्सवेन आचर्यते। उपासकाः यज्ञोपवीतधारणम् (नूतनयज्ञोपवीतस्वीकरणम्) कुर्वन्ति, अद्य अस्माकं मार्गदर्शकानां प्राचीनानां ऋषीणां प्रति कृतज्ञताप्रदर्शनाय ऋषितर्पणं च कुर्वन्ति।

अस्मिन्नेव शुभदिने वयं शास्त्राणां सनातनवाचः 'देववाण्याः' आदरार्थम् अपि विश्वसंस्कृतदिनम् आचरामः।

***उपाकर्मणः अनन्तरदिने गायत्रीजपः* आत्मशुद्ध्यै आध्यात्मिकप्रगतये च अनुष्ठीयते**

यज्ञोपवीतधारणमन्त्रः:

यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात्। आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च शुभ्रं यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः॥

भावार्थः "इह यज्ञोपवीतं परमपवित्रम् अस्ति, यत् सृष्टेः आरम्भे ब्रह्मणा सह एव उत्पन्नम्। एतत् शुभ्रं पवित्रसूत्रं दीर्घायुष्यं, श्रेष्ठतां, बलं, तेजः च ददातु।"

Upakarma & World Sanskrit Day Renewal of Sacred Vows

Upakarma is traditionally observed on Sravaṇa Purṇima (Thursday, August 27, 2026).

It is an annual rededication to Vedic learning and spiritual discipline, traditionally observed by those who have undergone the Upanayana Samskara. Devotees perform Yajnopavita Dharanam (changing the sacred thread) and offer Rishi Tarpanam as an expression of gratitude to the ancient seers whose wisdom continues to guide us.

Concurrently, we celebrate World Sanskrit Day to honor Devavani, the timeless language of our scriptures. On the day following Upakarma, Gayatri Japam is observed for self-purification and spiritual progress.

Meaning of the Mantra: "The sacred thread is supremely holy, born alongside Lord Brahma in the beginning. It bestows longevity, purity, strength and spiritual radiance.

शब्दसंपद् - संस्कृतशब्दान् लिखत

Write the Sanskrit words.)

१. रक्षा = ______ (Protection)

२. भगिनी = ______ (Sister)

३.यज्ञोपवीतम् = _____(Sacred thread)

४. व्रतम् = _______ (Religious vow / Sacred observance)

५. समृद्धिः = ________(Prosperity)

६. वल्लंकलिः = ______(Boat race)

✍ उत्तराणि — आगामिमासस्य अङ्के।

❖ संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती। ❖

रक्षाबन्धनम् - पवित्रः बन्धः

रक्षाबन्धनम् हिन्दूनां पवित्रं पर्व अस्ति। एतत् भ्रातृभगिन्योः प्रेम्णः, स्नेहस्य, विश्वासस्य, परस्पररक्षणस्य च प्रतीकम् अस्ति। एतत् श्रावणमासस्य पूर्णिमायाम् आचर्यते। वर्षे २०२६ एतत् पर्व 'आगस्ट्'-मासस्य अष्टाविंशतितमे (२८) दिनाङ्के, शुक्रवासरे अस्ति। अस्मिन् शुभदिने भगिनी स्वभ्रातुः करे रक्षासूत्रं बध्नाति, तस्य सुखसमृद्ध्यर्थं दीर्घायुषः च प्रार्थनां करोति। भ्राता अपि भगिन्यै स्नेहं प्रदर्शयन् आजीवनं तस्याः रक्षणस्य व्रतं गृह्णाति।

<u>अस्मिन् अवसरे अयं पारम्परिकः मन्त्रः पठ्यते-</u>

येन बद्धो बलिराजा दानवेन्द्रो महाबलः।
तेन त्वामभिबध्नामि रक्षे मा चल मा

अर्थः येन रक्षासूत्रेण महाबलः दानवेन्द्रः बलिराजा बद्धः, तेनैव रक्षासूत्रेण अहं त्वां बध्नामि। हे रक्षे! त्वं स्थिरा भूत्वा सर्वदा रक्षां कुरु।

Raksha Bandhan The Sacred Bond

Raksha Bandhan is a sacred festival of the Hindus. It is a symbol of love, affection, trust, and mutual protection between brothers and sisters. It is celebrated on the full moon day (Purnima) of the Shravana month. In the year 2026, this festival will be celebrated on Friday, August 28, 2026.

On this auspicious day, sister ties a protective thread (Rakhi) on her brother's wrist and prays for his happiness, prosperity, and well-being. The brother, showing his affection for his sister, takes a vow to protect her throughout his life.

<u>The traditional Mantra chanted on this occasion, means:</u>

"I tie you with the same protective thread (raksha) by which the mighty King Bali, the king of demons, was bound. O Raksha (sacred thread)! Remain firm and protect always without wavering."

शुभकामनाः

वरलक्ष्मीव्रतम्, ओणोत्सवः, रक्षाबन्धनम्, उपाकर्म (आवणि-अविट्टम्), स्वातन्त्र्यदिवसः, विश्वसंस्कृतदिवसश्च - एतानि सर्वाणि शुभपर्वाणि सर्वेषां जीवने शान्तिं, समृद्धिं, प्रज्ञां, सुखं च आनयन्तु!

सस्नेहम्, सिद्धाचलसंस्कृतप्रेमिणः 🙏

🙏**जयत भारतम**🙏 । 🙏 **जयत संस्कतम** । 🙏 🇮🇳 **वन्दे मातरम** 🇮🇳

❖ संस्कृतभाषा - भाषासु मुख्या मधुरा दिव्या गीर्वाणभारती। ❖